

Implementacija Briselskog sporazuma i perspektive evropske integracije za Kosovo i Srbiju

Uvod

Savet za inkluzivno upravljanje (CIG) organizovao je niz aktivnosti tokom februara 2015. godine u Gračanici, Prištini, Istanbulu, i Briselu oko implementacije Briselskog sporazuma, potpisanog aprila 2013. godine. Konkretno raspravljalo se o osnivanju Asocijacije/Zajednice srpskih opština (u daljem tekstu Zajednica), demontaži civilne zaštite (CZ) na severu Kosova i oko perspektiva evropske integracije za Srbiju i Kosovo. Postignut je solidan učinak u razgovorima oko demontaže CZ, međutim učesnici su iskazali dijametralno različite stavove oko mandata Zajednice. Učesnici sa Kosova, etnički Albanci, naveli su da Zajednica treba da ima sličnu ulogu kao postojeća asocijacija kosovskih opština, koja uglavnom predstavlja forum za diskusije. Međutim i kosovski Srbi i učesnici iz Beograda su smatrali da bi Zajednica trebala da bude politička institucija sa značajnijim izvršnim ovlašćenjima.

Šest od petnaest tačaka sporazuma u Briselu su posvećena o osnivanju Zajednice. Iako Sporazum ima određene dvosmislene odrednice, učesnici, kosovski Albanci, su naveli da je jasno da ovaj dokument ne predviđa bilo kakva izvršna ovlašćenja. Ali su drugi učesnici, iz Beograda i kosovski Srbi, naveli da je Zajednica bez značajnih ovlašćenja besmislena. Štaviše, Srbi insistiraju da se Zajednica formira pre raspuštanja paralelnog sistema i sprovođenja drugih sporazuma, uključujući i onaj u vezi sudova na severu. Učesnici, kosovski Albanci, kažu da bi Zajednica mogla biti formirana tek nakon što Srbija ukine svoj paralelni sistem na Kosovu.

Aktivnosti CIG tokom februara 2015. godine deo su većeg projekta o normalizaciji odnosa između Kosova i Srbije i integraciji srpske zajednice na Kosovu. Projekat je finansiran od strane Saveznog ministarstva spoljnih poslova Švajcarske.

Ovaj izveštaj nudi kratak pregled aktivnosti i navodi neke od glavnih tačaka oko osnivanju Zajednice, raspuštanja CZ, kao i oko evropskih perspektiva za Kosovo i Srbiju. Kako bi se podstakao otvoren razgovor, sastanci su održani pod Chatham House pravilom, tako da navođeni delovi izlaganja nisu pripisivani određenim zvaničnicima. Učesnici su učestvovali na sastancima u njihovim ličnim kapacitetima i njihovi stavovi ne odslikavaju nužno institucije koje predstavljaju.

Međusrpski okrugli sto: Kakva je Zajednica potrebna Srbima sa Kosova?

Među učesnicima okruglog stola u Gračanici bili su gradonačelnici većinski srpskih opština, članovi stranaka kosovskih Srba, i srpski predstavnici civilnog društva. Oni su raspravljali o formiranju Zajednice i njenoj ulozi za srpsku zajednicu na Kosovu. Učesnici su bili jednoglasni da Zajednica treba da bude politička organizacija sa izvršnim ovlašćenjima u prosveti, zdravstvu, urbanizmu i ekonomskom razvoju. Neki govornici dodali veća ovlašćenja i određeni oblik oporezivanja – kao što je porez na promet i PDV – što je ovlašćenje centralnih i opštinskih institucija na Kosovu.

Navodno, postoje dva nacrt statuta Zajednice: jedan koji je pripremila vlada Kosova i jedan koji je pripremljen od četvoročlanog srpskog tima imenovanog od strane vlade Kosova, ali suštinski vođenog od strane Beograda. Oni koji su imali uvid u nacрте kažu da su dijametralno različiti. Verzija kosovske vlade je zasnovana na statutu postojeće Asocijacije opština na Kosovu, dok je srpski nacrt ponudio neka suštinska ovlašćenja za Zajednicu. Nacrti su predstavljeni nekim članovima međunarodne zajednice, ali nisu bili deo pregovora između Prištine i Beograda.

Glavni izazov formiranja Zajednice će biti zadovoljenje očekivanja i Beograda za jakim institucijama i kosovskih Albanaca koji su predložili instituciju sa prostom koordinacionom ulogom, kao i zadovoljenje šest tačaka Briselskog sporazuma, kojima se ne predviđaju izvršna ovlašćenja.

Slede glavne tačke diskusije sa sastanka održanog u Gračanici.

- Zajednica bi trebala da ima izvršna ovlašćenja u četiri oblasti koje su spomenute u Briselskom sporazumu i trebala bi da bude finansirana od strane Beograda. Priština i međunarodna zajednica bi mogli da doprinesu njenom budžetu, ali ne bi trebali da imaju ovlašćenja u vezi upotrebe sredstava.
- Zajednica bi trebala da služi kao forum za diskusiju u cilju artikulisanja srpskih interesa, i da predstavlja i ujedinjuje srpsku zajednicu na Kosovu. Kao forum za diskusiju, takođe bi doprinela političkom pluralizmu kod Srba na Kosovu.
- Gradonačelnici većinski srpskih opština bi trebali da budu uključeni u diskusije oko predloga statuta Zajednice pošto će postati njeni glavni predstavnici. Neki od gradonačelnika su naveli da ni Priština ni Beograd nisu pokušali da se konsultuju sa njima.
- Prosveta i zdravstvena zaštita kojima se služe kosovski Srbi, uključujući tu i nastavni plan i program i finansiranje, trebali bi da ostanu u okviru sistema Srbije i njima bi trebala da upravlja Zajednica, uključujući i distribuciju plata. Neki su, međutim, rekli da bi davanje previše ovlašćenja u vezi sa prosvetom političkoj organizaciji moglo da bude kontraproduktivno.
- Neki od učesnika su izrazili bojazan da bi Zajednica mogla da bude vođena od strane nekompetentnih ljudi koji bi imali mandat da odlučuju o srpskoj zajednici. Oni su ih povezali sa srpskim predstavnicima u skupštini Kosova i Vladi koja, po njima, samo izgledaju kao da su izabrani glasovima građana, dok su u suštini postavljeni od strane Beograda, te stoga oni predstavljaju upravo one koji su ih postavili, a ne građane. Neki su se takođe požalili da je Kancelarija za Kosovo i Metohiju Republike Srbije monopolizovala srpsku političku scenu na Kosovu.

U zaključku diskusije, učesnici su postigli konsenzus da Zajednica treba da bude političko telo sa izvršnim ovlašćenjima u lokalnim poslovima, kao i da upravlja na poseban način prosvetom i zdravstvenom zaštitom sa sredstvima prosleđenim od strane i u saradnji sa Beogradom. U suštini, ona će preuzeti ovlašćenja nad svim pitanjima koja su trenutno u domenu Beograda. Oni nisu predvideli nikakvu ulogu za Prištinu u ovim oblastima, iako je pomenuta potreba za mehanizmom za komunikaciju između Zajednice i centralnih institucija Kosova.

Okrugli sto Albanaca i Srba sa Kosova: Kakva je Zajednica moguća prema Briselskom sporazumu?

Među učesnicima okruglog stola u Prištini bili su predstavnici partija Srba i Albanaca sa Kosova, poslanici, viši zvaničnici Vlada i predstavnici civilnog društva. Učesnici, kosovski Albanci, izneli su mišljenje da će Zajednica biti formirana u skladu sa kosovskim zakonima, te da neće imati izvršna ili nadzorna ovlašćenja već samo koordinacionu ulogu. Oni su objasnili da je uloga Zajednice jednostavno da vrši „nadgledanje“ (overview) nad četiri oblasti, što je upravo termin koji se koristi u Briselskom sporazumu. Predstavnici kosovskih Srba, s druge strane, su tvrdili da Zajednica treba da ima izvršna ovlašćenja u četiri oblasti, kao i ubira PDV i porez na promet u četiri opštine na severu.

Takođe je prisutan i nesklad prioriteta - dok Srbi prvo žele formiranje Zajednice, Albanci prvo žele demontiranje paralelnih institucija i sprovođenje sporazuma o pravosuđu, pa tek onda formiranje Zajednice. Kao kompromis, neki su predložili paralelnu primenu ovih delova Sporazuma. Učesnici su se složili da su izbori na severu Kosova bili uspeh, ali to nije dovoljno ako opštine nisu funkcionalne, a ostatak Sporazuma se ne sprovodi. Neki od učesnika su naveli da je nesprovođenje Sporazuma glavni razlog što EU nije otvorila poglavlja u pregovorima sa Srbijom u januaru 2015. godine.

CZ i dalje predstavlja osetljivo pitanje. Vlada Kosova je osmislila mapu puta kako bi zaposlila pripadnike CZ u nekim od institucija. Međutim, postoji neslaganje oko broja pripadnika. Beograd tvrdi da služba ima 751 člana, dok je Priština ponudila prelazak za oko 550 njih, od čega 400 treba da bude zaposleno u nekoliko institucija, 100 će biti zaposleno u roku od tri godine, ali će u međuvremenu dobijate plate iz Fonda za nepredviđene situacije. Preostalih 100 će biti zaposleno kroz projekte koje finansira Fond za razvoj severa koji do sada ima budžet od 5 miliona evra. Kosovski zvaničnici takođe kažu da će 88 njih biti penzionisano, dok 150 pripadnika CZ nisu državljani Kosova.¹

Nekoliko albanskih učesnika je reklo da su sporazumi su štetni za Kosovo i da ne bi trebalo da se sprovode na taj način, te da dijalog treba zaustaviti. Jedan od učesnika je rekao da se dijalog prosto koristi kao sredstvo da ojača Vlada i oslabi opozicija. Drugi učesnik je slikovito objasnio zašto oni veruju da Srbija ima više koristi od dijaloga nego Kosovo. On je rekao da za odlazak kolima u Srbiju, on mora da plati 130 eura na ime taksi, skine tablice, a dobija privremenu papirnu tablicu sa srpskom zastavom na njoj. Srbi, s druge strane, plaćaju samo 20 eura da uđu

¹ U period neposredno posle okruglog stola, Priština i Beograd su potpisali sporazum koji predviđa da se 483 pripadnika CZ zaposli.

na Kosovo, ne moraju da promene tablice i mogu koriste lične karte. Nekoliko albanskih učesnika je reklo da Priština treba da postane čvršća, uključujući tu i primenu mera reciprociteta.

Postojala je opšta saglasnost da Zajednica može da odigra integracionu ulogu ako političari nisu previše uključeni u njeno formiranje i kasnije upravljanje. Albanski učesnici su rekli da treba da bude formirana i pokrenuta od strane kosovskih Srba, a ne od strane Beograda. Srpske učesnici su, međutim, rekli da Beograd ne samo da treba da budu uključen u formiranje Zajednice, već i da je finansira. Nekoliko učesnika je reklo da ni Beograd ni Priština se mnogo ne brinu o Zajednici ili Srbima na Kosovu; oni jednostavno ga koriste da dobiju tzv. „patriotske poene.“

Opštine na severu treba da osnuju svoje odeljenja i počnu sa pružanjem usluga koje su predviđene lokalnim propisima. Osim održanih izbora i izbora gradonačelnika i skupština, četiri opštine na severu su nefunkcionalne. One ne prikupljaju lokalne poreze - porez na imovinu, takse za registraciju vozila, niti izdaju dokumente - lične karte, krštenice i dr. Ove usluge i dalje pruža Kancelarija za severnu Mitrovicu. Opštine su takođe odbile da usvoje svoje budžete na osnovu činjenice da prosveta i zdravstvo ne bi trebalo da bude njihova odgovornost. (kao odgovor, Vlada je zamrzla njihove bankovne račune nekoliko nedelja nakon okruglog stola). Oni će možda morati da organizuju nove izbore za lokalne skupštine. Učesnici su pozvali na kompromis, da opštine usvoje budžete, ali da ih ne koriste dok se ne razjasni uloga Zajednice.

Srpski govornici su rekli da Priština ne sprovodi svoje zakone i to je glavni razlog što je Zajednica potrebna, da osigura dosledno sprovođenje zakona koji posebno utiču na srpsku zajednicu. Albanski učesnici su, međutim, tvrdili da je cilj kosovskih Srba i Beograda da od Zajednice naprave mehanizam za podrivanje ustavnog poretka Kosova kroz formiranje novog nivoa vlasti kojim će rukovoditi Beogradu. Takođe diskutovano o pitanju nedostatka poverenja između zajednica i konkretno nedostatka poverenja sa srpske strane prema kosovskim institucijama. U tom svetlu, Zajednica je viđena kao „mehanizam zaštite“ za Srbe na Kosovu.

Radionica u Istanbulu: Kako raspustiti CZ i formirati Zajednicu?

Među učesnicima radionice u Istanbulu bili su analitičari, vladini savetnici, kao i predstavnici civilnog društva sa Kosova i iz Srbije. Oni su posebno obratili pažnju na načine raspuštanja CZ i osnivanja Zajednice. Postojala je opšta saglasnost da CZ treba demontirati i da pripadnici treba da budu integrisani u adekvatne kosovske institucije. Što se tiče Zajednice, mišljenje među učesnicima je bilo veoma podeljeno.

Raspuštanje Civilne zaštite

Briselski sporazum navodi da bi pripadnici paralelnih bezbednosnih struktura na severu trebali biti integrisani u slične ustanove na Kosovu. Paralelna policijska struktura koja je postojala već je integrisana u kosovsku policiju. Za razliku od pripadnika policije, pripadnicima CZ biće ponuđen posao u oko 15 kosovskih civilnih institucija. Predstavnici Vlade Kosova su naveli da je Beograd prijavio da CZ ima preko 751 pripadnika. Priština je ponudila posao za oko 550 članova. Pregovaranje oko broja pripadnika će se nastaviti. Preostali pripadnici treba da budi zbrinuti kroz sredstva iz drugih fondova.

Učesnici su se dogovorili oko sledećih tačaka:

- Pripadnici CZ treba da se zaposle u kosovskim institucijama. Beograd treba da dostavi aktuelnu listu pripadnika CZ na severu i ponudi dokaze da oni nisu dodati na listu u poslednjem trenutku.
- Prethodno iskustvo i obrazovanje treba da odgovaraju novim poslovima na kojima će pripadnici CZ biti zaposleni. Treba ponuditi treninge za dokvalifikaciju kada je to potrebno.
- Preostale pripadnike CZ je potrebno zaposliti kroz sredstva iz drugih fondova. Fond za razvoj severa bi mogao da se koristi za stvaranje novih radnih mesta za neke od pripadnika CZ koji ne mogu da se integrišu u kosovske institucije. Beograd takođe može obezbediti sredstva za Fond za razvoj ili druge izvore, ali ne bi trebalo da insistira na direktnoj isplati zarada.
- Beograd treba da CZ na Kosovu izdvoji iz institucionalnog sistema predviđenog zakonom. CZ je trenutno institucija u okviru ministarstva odbrane Srbije. Integracija CZ treba, međutim, da se sprovede i u slučaju da Beograd odbije da promeni zakonodavni i institucionalni okvir.
- Priština i Beograd ne bi trebalo da koriste postojanje CZ kao izgovor da prolongira primena ostalih tačaka sporazuma.

Uspostavljanje Zajednice

Šest od petnaest tačaka sporazuma između Beograda i Prištine sklopljenog u aprilu 2013. godine posvećeni su Zajednici. Priština i Beograd su ponudili različita i često konfliktna tumačenja ovih tačaka, dok međunarodna zajednica do sada nije bila spremna da pruži bilo kakva pojašnjenja u vezi sa Sporazumom. Ipak neslaganja su i dalje prisutna: reč „overview“ je pogotovo dvosmislena. Fraza „the Association will have full *overview* over“ nije jasna, čak ni na engleskom. Na engleskom jeziku „*overview*“ može da se „da“ ili „ponudi“, ali ne i da se ima. „Isto važi i za albanski prevod ove reči „*vështrim*“. Neko ne može imati „*vështrim*“; neko može ponuditi „*vështrim*“. Srpski prevod „nadležnost“ je bliži srpskom tumačenju mandata Zajednice, ali taj prevod nije doslovan prevod „overview“. Precizniji prevod bi bila reč „nadgledanje“.

Kao što se vidi iz tačaka koje slede, učesnici široko razlikovali o mandatu Zajednice.

- Albanski učesnici su čvrsto odbacili bilo kakva izvršna ovlašćenja za Zajednicu. Oni su naveli da je šest tačaka Sporazuma u Briselu su osnova za mandat Zajednice. Srpski učesnici su, sa druge strane, insistirali da Zajednica treba da ima značajna izvršna ovlašćenja, uključujući sopstveni budžet i osoblje.
- Srpski učesnici su rekli da bi mandat Zajednice trebao da uključi privatizaciju javnih preduzeća u opštinama sa većinskim srpskim stanovništvom. Albanski učesnici su rekli da šest tačaka sporazuma u Briselu u vezi Zajednice ne bi trebalo ponovo razmatrati, te da Zajednica može imati ulogu **nadzora** u dogovorenim oblastima.
- Albanski učesnici su rekli da bi Beograd trebao da pruži finansijsku pomoć Zajednici preko Fonda za razvoj severa ili preko nekog drugog izvora, ali da ne može da direktno isplaćuje plate zaposlenih u institucijama Zajednice. Oni su tvrdili da će Zajednica postati kosovska institucija i da će se njeno osoblje smatrati javnim službenicima Kosova, koji,

prema zakonima Kosova, ne mogu da primaju plate iz druge države. Srbi su bili odlučno protiv finansijske kontrole Prištine nad Zajednicom.

- Prosveta i zdravstvena zaštita ostaju teška pitanja. Gradonačelnici na severu i Beograd žele da prosvetom i zdravstvom upravlja Zajednica. Kosovska vlada kaže da su to oblasti pod nadležnošću opštinske uprave. Kao rezultat, albanski učesnici su predložili da opštine treba da prihvate budžete koje je predvidela Priština, ali da ne koriste deo sredstava namenjenih za prosvetu i zdravstvenu zaštitu dok se ne formira Zajednica. Srpski učesnici se, međutim, nisu složili. Oni su rekli da ta sredstva uopšte ne treba da budu uključena u budžet dok se ne formira Zajednica.

Učesnici su postigli širok konsenzus o demontiranju CZ, ali su izrazili neslaganje o mandatu Zajednice. Glavno sporno pitanje je bilo da li Zajednica treba ima izvršna ovlašćenja ili ne. Albanci su čvrsto protiv takvih ovlašćenja, dok Srbi kažu bi institucija „bez zuba” bila beskorisna.

Okrugli sto u Briselu: Zajednica i proces evropske integracije

Među učesnicima skupa su bili ministri i članove vlada Kosova i Srbije, poslanici, predstavnici civilnog društva iz Srbije i sa Kosova, zvaničnici Evropske komisije, poslanici Evropskog parlamenta, kao i nekoliko drugih evropskih diplomata. Učesnici su diskutovali o procesu implementacije Briselskog sporazuma, sa fokusom na Zajednicu, i evropskim perspektivama za Srbiju i Kosovo.

Kao i u drugim sastancima, Srbi i Albanci su izrazili nepomirljive razlike oko Zajednice. Dok su se učesnici kosovski Albanci čvrsto držali njihovog mišljenja oko Zajednice koje je detaljno objašnjeno ranije u tekstu, jedan od srpskih učesnika je rekao da će Zajednica biti zasnovana na „kosovskim zakonima“, ali ne i na postojećim zakonima Kosova, sugerišući da Beograd očekuje da Priština promeni niz zakona kako bi ispunila zahtev Beograda za izvršnim ovlašćenjima za Zajednicu. Predstavnici Kosova objasnili su se i Priština i Beograd obavezali da će da promene neke zakone, ali samo da bi ispunili odredbe Briselskog sporazuma kako su date.

Jedan od srpskih predstavnika je rekao da Zajednica treba da preuzme neke od odgovornosti paralelnih institucija, uključujući donošenje odluka vezanih za prostorno planiranje, odlučivanje o finansijskom zaduživanju, uspostavljanje agencija i javnih institucija, kao i raspisivanje i dodela tendera. Postoji preko pet hiljada zaposlenih u paralelnom sistemu na Kosovu, a Beograd bi želeo deo ovih radnika da bude prebačen u Zajednicu. Jedan od učesnika je rekao da je ovo u skladu sa standardima EU. On je priznao da institucija sa takvi nadležnostima mogla biti „*sui generis*“ slučaj, ali je i rekao da to ne bi trebalo da bude problem. Zakon se može promeniti, te je na primer, isti učesnik saopštio da će Beograd takođe morati da napravi neke zakonske promene kako bi primenio nedavno sklopljeni sporazum o sudovima na severu.

Jedan od učesnika sa Kosova koji je upoznat sa procesom dijaloga, sugerisao svojim kolegama u Beogradu „da ne podižu očekivanja Srba na Kosovu sa takvim nemogućim zahtevima.“ „Institucija koju tražite je ekvivalent autonomiji i kao takva nema nikakve šanse,“ rekao je drugi učesnik sa Kosova. Posle ove primedbe, jedan od učesnika iz Srbije je predložio da Beograd i Priština „zajedno sednu i da vide kakve institucije mogu da izgrade.“

Oko procesa integracije u EU, predstavnici sa Kosova i iz Srbije su se složili da dve vlade treba da sarađuju u oblastima u kojima je to moguće, a gde saradnja nije verovatna zbog statusnih pitanja, oni ne bi trebalo da ometaju jedni druge. Postignuta je opšta saglasnost da postoji međuzavisan odnos između Kosova i Srbije, te da su jedni drugima potrebni za značajniji napredak. Srbija ne bi mogla da brzo napreduje bez značajnog poboljšanja odnosa sa Kosovom. Čak i puna implementacija Briselskog sporazuma ne bi bila dovoljna. Jedan od međunarodnih učesnika je rekao da će potpuna implementacija Sporazuma biti dovoljna za početak pregovora, ali će morati biti „još sporazuma kao što je Briselski sa Kosovom pre punopravnog članstva.“

Predstavnici Srbije su tvrdili da bi pregovori trebali biti otvoreni u najkraćem mogućem roku „pošto je Srbija ispunila uslove kroz postizanje niza sporazuma sa Kosovom.“ Ali učesnici sa Kosova i nekoliko međunarodnih učesnika su rekli da „sporazumi bez njihovog sprovođenja nisu korisni.“ Učesnik sa Kosova je rekao da je Priština morala ponovo pregovara o sporazumu o sudovima na severu, iako su se ranije složili da on treba biti sproveden pre kraja 2013. godine. On se požalio da Srbija sada pokušava da to predstavi međunarodnoj zajednici kao novi sporazum.

Nekoliko međunarodnih učesnika i učesnika sa Kosova su zatražili od pet članica EU koje nisu priznale nezavisnost Kosova da to učine. Rekli su da su trenutna situacija predstavlja konstantnu prepreku na kosovskom putu ka integraciji u EU. Oni su takođe pozvali Beograd da ne ometa članstvo Kosova u međunarodnim organizacijama.

Srpski učesnici su rekli da preko šezdeset procenata stanovništva u Srbiji podržava dijalog u Briselu i Sporazum. Oni su rekli da Srbija želi da ostvari brži napredak, ali da je na svakom koraku uslovljena sa poglavljem 35 (Kosovo). Oni su se požalili da je Beograd pod većim pritiskom nego Priština, te su dodali i da „Priština nije u potpunosti poštovala duh i odredbe Briselskog sporazuma.“ Jedan od učesnika iz Srbije je tvrdio da dijalog dobija podršku u Srbiji, ali da je gubi na Kosovu, dajući kao primer niz protesta protiv dijaloga u Prištini.

Dijalog pokazuje da postoji značajna politička volja u Srbiji i na Kosovu, istakao je učesnik sa Kosova. Srbija je ušla u dijalog sa ciljem da pre svega unapredi svoj proces integracije u EU, dok je Kosovo motivisano integracijom svojih severnih opština i kretanjem ka evropskim integracijama. Kosovski učesnici su se požalili da je EU bila preblaga prema Srbiji, pošto „nije uslovljena izbacivanjem Kosova iz Ustava Srbije.“ Jedan učesnik dodao da je Srbija nagrađena više nego Kosovo: Srbija dobila status kandidata i otvaranje pregovora dok Kosovo nije dobilo čak ni integraciju severa, jer Srbija još uvek drži tamo svoje paralelne institucije. „Kosovo je donekle razočarano sa EU.“ Sporazum je postignut 2013. i dve godine kasnije implementacija je i dalje spora. „Hajde da prestanemo da manipulišemo jedni sa drugima i sa međunarodnom zajednicom.“ Prema njegovim rečima, ovo objašnjava zašto dijalog postaje sve više nepopularan na Kosovu, „ako takav prazan dijalog se nastavi unedogled, proces će izgubiti svu podršku javnosti.“

Srbija napredovala u rekordnom brzinom u procesu evropskih integracija, rekao je jedan od učesnika iz međunarodne zajednice. Prema dogovorenom akcionim planom, Briselski sporazum je trebalo da bude realizovan do kraja 2013. godine. „Ali energetika, pitanje transparentnosti

finansijskih tokova, telekomunikacije, sudovi - nijedan od ovih elemenata nije sproveden.“ Srbija još uvek ima svoje paralelne institucije na Kosovu i neki rukovodioci tih institucija su samo ponovno imenovani. On je izvestio da je, „status kandidata dat Srbiji u uverenju da će sprovođenje sporazuma biti u celosti i prema rasporedu.“

Zaključak

Četiri aktivnosti—međusrpski sastanak u Gračanici, srpsko-albanski okrugli sto u Prištini, radionica u Istanbulu, i okrugli sto u Briselu—bili su posvećeni formiranju Zajednice/Asocijacije većinski srpskih opština, pitanju Civilne zaštite, i putu Kosova i Srbije ka članstvu u Evropskoj uniji.

Kosovski Srbi i drugi srpski učesnici su izražavali gotovo potpunu saglasnost da Zajednica treba da postane politička institucija sa solidnim izvršnim ovlašćenjima u domenima prosvete, zdravstva, urbanizma, i ekonomskog razvoja, a neki od govornika su predložili da bi ova institucija trebala i da ubire poreze, što isključiva nadležnost centralne Vlade i opština. Učesnici kosovski Albanci su naveli da će Zajednica biti uspostavljena na osnovu Briselskog sporazuma, koji, po njima, predviđa praćenje ili nadzornu ulogu za institucije u domenu prosvete, zdravstva, urbanizma i ekonomskog razvoja.

Učesnici su postigli širok konsenzus oko demontiranja CZ. Stvarni broj članova CZ ostaje sporno pitanje.² Međutim, rešenja za koja bi ublažila ova neslaganja se mogu naći.

Članstvo u Evropskoj uniji je i dalje jasno opredeljenje i Srbije i Kosova. Pored redovnih reformi koje treba preduzeti na putu ka integraciji u EU, Srbija treba da se bavi svojim odnosima sa Kosovom. Međunarodni predstavnici su objasnili da čak i ako Srbija ispuni sve uslove, članstvo u EU bi bilo uslovljeno time da Srbija reši svoj spor sa Kosovom. Implementacija Briselskog sporazuma, ili „Brisela I“ kako ga je nazvao jedan od učesnika, bio bi dovoljan korak da se otpočne otvaranje pregovaračkih poglavlja, ali ne i za punopravno članstvo. Takođe će verovatno biti i „Brisela II i III“ kako se Beograd bude približavao članstvu.

Kosovo, s druge strane, treba da se uključi u reformske procese, ali je, takođe, suočeno sa preprekom od pet članica EU koje nisu priznale nezavisnost. Osim toga, stav Srbije u vezi članstvom Kosova u međunarodnim organizacijama može takođe biti predmet dodatnih pojašnjenja. Očekuje se da Kosovo u junu 2015. godine potpiše u Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, koji je prvi korak ka članstvu i služi kao osnova za sprovođenje procesa pridruživanja. Međutim, ne postoji jasna mapa puta na koji će se način Kosovo kretati od ovog prvog koraka ka evropskoj integraciji. Učesnici sa Kosova su tražili jasno opredeljenje iz EU da će posle SPP ubrzo uslediti drugi koraci. Oni su dodali da je Kosovo ispunilo sve uslove za viznu liberalizaciju i da očekuju da je Evropljani odobre Kosovu do kraja godine.

Učesnici su se složili da, uprkos sporu oko statusa, Beograd i Priština ne bi trebalo da ugrožavaju jedni drugima put ka članstvu u EU. Ako ne mogu pomoći jedni drugima, onda barem ne bi trebalo da jedni drugima naude.

²Beograd je zatražio da se na novi posao primi 751 pripadnik CZ, dok Priština ponudila posao za oko 550.

Učesnici

Okrugli sto u Gračanici

Jelena Đokić, savetnica gradonačelnika Zvečana

Nataša Elezović, savetnica gradonačelnika Severne Mitrovice

Marko Jakšić, pravnik, Severna Mitrovica

Dalibor Jevtić, bivši ministar za povratak i zajednice Vlade Kosova

Vesna Jovanović, direktorka za prosvetu, zdravstvo, socijalnu brigu, omladinu i sport, Opština Parteš

Dragiša Krstović, bivši poslanik Skupštine Kosova

Ljubiša Mijačić, analitičar, Zubin Potok

Petar Miletić, bivši potpredsednik Skupštine Kosova

Branislav Nešović, programski direktor, Aktiv

Dragan Nikolić, gradonačelnik Parteša

Randel Nojkić, bivši poslanik u Skupštini Kosova

Nenad Radosavljević, predsednik upravnog odbora, Mreža nezavisnih srpskih RTV stanica sa Kosova

Goran Rakić, gradonačelnik Severne Mitrovice

Živojin Rakočević, direktor, Kulturni centar, Gračanica

Rada Trajković, bivša poslanica Skupštine Kosova

Shpetim Gashi, potpredsednik, Savet za inkluzivno upravljanje

Alex Roinishvili Grigorev, predsednik, Savet za inkluzivno upravljanje

Arber Kuci, saradnik, Savet za inkluzivno upravljanje

Krystyna Marty, ambasador Švajcarske na Kosovu

Saskia Saltzmann, savetnica za ljudsku bezbednost, Ambasada Švajcarske na Kosovu

Okrugli sto u Prištini

Ardian Arifaj, savetnik zamenika predsednika Vlade Kosova i ministra spoljnih poslova Kosova

Ilir Deda, poslanik u Skupštini Kosova, Pokret Samoopredeljenje

Ardian Gjini, zamenik predsednika, Alijansa za budućnost Kosova

Dukagjin Gorani, predsedavajući, Forum „Zajednički glas“

Adrijana Hodžić, glavna i izvršna službenica, Administrativna kancelarija Severne Mitrovice

Vesna Jovanović, direktorka za prosvetu, zdravstvo, socijalnu brigu, omladinu i sport, Opština Parteš

Adriatik Kelmendi, glavni urednik, *Koha Vision*

Dragiša Krstović, bivši poslanik Skupštine Kosova

Leon Malazogu, izvršni direktor, Institut Demokratija za razvoj

Ljubiša Mijačić, analitičar, Zubin Potok

Petar Miletić, bivši potpredsednik Skupštine Kosova

Valon Murtezaj, savetnik predsednika Vlade Kosova

Dragan Nikolić, gradonačelnik Parteša

Besnik Osmani, generalni sekretar, Ministarstvo za lokalnu upravu Vlade Kosova

Gazmir Raci, savetnik ministra bez portfelja zaduženog za dijalog sa Srbijom

Nenad Radosavljević, direktor, RTV Mir

Besa Shahini, viša analitičarka, Evropska inicijativa za stabilnost

Edita Tahiri, ministarka bez portfelja u Vladi Kosova zadužena za dijalog sa Srbijom
Rada Trajković, bivša poslanica Skupštine Kosova
Shpetim Gashi, potpredsednik, Savet za inkluzivno upravljanje
Alex Roinishvili Grigorev, predsednik, Savet za inkluzivno upravljanje
Arber Kuci, saradnik, Savet za inkluzivno upravljanje
Krystyna Marty, ambasador Švajcarske na Kosovu
Saskia Saltzmann, savetnica za ljudsku bezbednost, Ambasada Švajcarske na Kosovu

Radionica u Istanbulu

Dukagjin Gorani, predsedavajući, Forum za zajednički glas
Mirjana Kosić, izvršna direktorka, TransConflict
Dusan Kozarev, zamenik direktora, Kancelarija za Kosovo i Metohiju Vlade Republike Srbije
Leon Malazogu, izvršni direktor, Institut Demokratija za razvoj
Qemajl Marmullakaj, direktor Kancelarije za strateško planiranje, Vlada Kosova
Ljubiša Mijačić, analitičar, Zubin Potok
Petar Miletić, bivši potpredsednik Skupštine Kosova
Branislav Nešović, programski direktor, Aktiv
Besnik Osmani, generalni sekretar, Ministarstvo za lokalnu upravu Vlade Kosova
Gazmir Raci, savetnik ministra bez portfelja zaduženog za dijalog sa Srbijom
Naim Rashiti, direktor projekta Grupe za Balkan
Shpetim Gashi, potpredsednik, Savet za inkluzivno upravljanje
Alex Roinishvili Grigorev, predsednik, Savet za inkluzivno upravljanje
Igor Novaković, saradnik u Srbiji, Savet za inkluzivno upravljanje

Okrugli sto u Briselu

Arnaldo Abruzzini, generalni sekretar, Eurochambres
Mimoza Ahmetaj, ambasador Kosova u Briselu
Bekim Collaku, ministar za evropsku integraciju Kosova
Marko Đurić, direktor Kancelarije za Kosovo i Metohiju Vlade Republike Srbije
Labinot Hoxha, prvi sekretar, ambasada Kosova u Briselu
Jadranka Joksimović, ministar bez portfelja u Vladi Srbije zadužena za evropske integracije
Sonja Licht, predsednica, Beogradski fond za političku izuzetnost
Ulrike Lunacek, potpredsednica i izvestilac za Kosovo, Evropski parlament
Ljubomir Marić, ministar za lokalnu samoupravu Kosova
David McAllister, poslanik, izvestilac za Srbiju, Evropski parlament
Jugoslav Milačić, savetnik ministara bez portfelja u Vladi Srbije zadužene za evropske integracije
Pierre Mirel, počasni generalni direktor, Evropska komisija
Tanja Misčević, šef pregovaračkog tima, Vlada Republike Srbije
Ernst Reichel, specijalni predstavnik Nemačke za Zapadni Balkan, Tursku i zemlje EFTA
Fisnik Rexhepi, viši politički savetnik Ministra za evropske integracije Kosova
Teuta Sahatqija, predsedavajuća, Odbor za evropske integracije, Skupština Kosova
Besa Shahini, viši analitičar, Evropska inicijativa za stabilnost
Natasa Vučković, poslanica u Skupštini Srbije
Laura Trimajova, savetnica poslanika Kukana, Evropski parlament

Catherine Wendt, direktor, odsek za Kosovo, DG NEAR, Evropska komisija
Roberto Balzaretto, ambasador Švajcarske u Evropskoj uniji
Shpetim Gashi, potpredsednik, Savet za inkluzivno upravljanje
Alex Roinishvili Grigorev, predsednik, Savet za inkluzivno upravljanje
Pauline Menthonnex Gacaferri, politički savetnik Specijalnog predstavnika predsedavajućeg
OEBS-a za Zapadni Balkan, Savezno ministarstvo spoljnih poslova Švajcarske
Rascha Osman, prvi sekretar, Misija Švajcarske u Evropskoj uniji
Talia Wohl, programska službenica, Savezno ministarstvo spoljnih poslova Švajcarske